EUROPOS
KOMISIJA

Strasbūras, 2024 09 17
COM(2024) 55 final

2024/0230 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl aplinkos be dūmų ir aerozolių, kuria pakeičiama Tarybos rekomendacija 2009/C 296/02

{SWD(2024) 55 final} - {SWD(2024) 56 final}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

- **Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai**

Įvadas

Europos kovos su vėžiu plane Komisija pranešė įsipareigojanti atnaujinti Tarybos rekomendaciją dėl aplinkos be dūmų[1]. Vienas iš šiame plane nurodytų su tabaku susijusių tikslų – padėti išugdyti „kartą be tabako“, kad iki 2040 m. tabaką vartojančių gyventojų būtų mažiau nei 5 proc. (šiuo metu šis rodiklis siekia maždaug 25 proc.). Tarybos rekomendacijos dėl aplinkos be dūmų peržiūra – iniciatyva, kuria siekiama prisidėti prie šio tikslo įgyvendinimo, taip pat pasiekti tikslą geriau apsaugoti Sąjungos gyventojus nuo antrinių dūmų, kurie susidaro vartojant degiuosius tabako gaminius, ir nuo antrinių aerozolių, kurie susidaro vartojant naujus gaminius, ir skatinti mesti rūkyti ir denormalizuoti rūkymą bei nikotino vartojimą.

Dabartinėje Tarybos rekomendacijoje (2009/C 296/02) valstybėms narėms pateikiamos rekomendacijos, kaip įgyvendinti Pasaulio sveikatos organizacijos Tabako kontrolės pagrindų konvenciją (TKPK), todėl pateikiamos gairės, kaip jos turėtų vykdyti savo teisinius įsipareigojimus apsaugoti žmones nuo antrinių dūmų visose uždarose darbo vietose, viešajame transporte ir uždarose viešosiose vietose. Jos taikymo sritis apima tradicinius tabako gaminius, kurie tuo metu buvo vertinami kaip pagrindinė problema, ir kai kurias viešąsias erdves, kurios buvo įtrauktos į taikymo sritį remiantis pavojingumo vertinimu kiekvienu konkrečiu atveju.

Tačiau šiuo metu dabartinė Tarybos rekomendacija negali visiškai pasiekti savo apsauginio tikslo dėl nepakankamos viešųjų erdvių lauke aprėpties ir dėl rinkos pokyčių, susijusių su naujų gaminiais, kurie gali skleisti dūmus ir (arba) aerozolius, kaip antai kaitinamojo tabako gaminiai ir elektroninės cigaretės, turintys nikotino arba jo neturintys, ir tabako pakaitalai bei bet kokie kiti dūmus ir (arba) aerozolius skleidžiantys gaminiai, kurie iš pradžių nebuvo įtraukti į rekomendacijos taikymo sritį. Todėl siūlomas dvejopas Tarybos rekomendacijos peržiūros tikslas, būtent aprėpti naujus gaminius ir konkrečias viešąsias erdves lauke. Tokiu būdu, ja bus sudarytos sąlygos veiksmingiau sumažinti riziką, kylančią tiek dėl antrinės naujų gaminių ekspozicijos, tiek dėl antrinės dūmų bei aerozolių ekspozicijos tam tikrose viešosiose erdvėse lauke. Todėl yra būtina rekomendacijos peržiūra, atsižvelgiant į šiuos du aspektus, kad būtų pasiektas tikslas geriau apsaugoti Sąjungos gyventojus, visų pirma vaikus ir jaunimą, nuo antrinių dūmų ir aerozolių ekspozicijos. Be to, siūloma Tarybos rekomendacijos peržiūra siekiama netiesiogiai skatinti tabako gaminių ir naujų gaminių vartojimo denormalizavimą ir tokiu būdu siekti tikslo išugdyti kartą be tabako.

Siūlant peržiūrėti šią Tarybos rekomendaciją, išplėsta jos taikymo sritis, į ją įtraukiant tam tikrus naujus gaminius bei viešąsias erdves lauke. Vienas pagrindinių veiksnių, dėl kurių buvo išplėsta jos taikymo sritis, – nuo 2009 m. sparčiai auganti naujų gaminių rinka, taip pat jų patrauklumas, ypač jaunimui, ir šiuo metu tam tikrose viešosiose erdvėse lauke aukštas antrinių dūmų ir aerozolių ekspozicijos lygis. 2009 m. kaitinamojo tabako gaminių ES rinkoje dar nebuvo, o elektroninių cigarečių buvo tik nedideli kiekiai. Todėl dabartinė rekomendacija skirta tik tradiciniams tabako gaminiams, nurodant „tabako dūmus“, o tai reiškia, kad ji neaprėpia visų naujų gaminių. Tačiau nuo 2009 m. naujų gaminių, kaip antai

[1] 2009 m. lapkričio 30 d. Tarybos rekomendacija dėl aplinkos be dūmų (OL C 296, 2009 12 5, p. 4).

elektroninių cigarečių ir kaitinamojo tabako gaminių, rinkos dalis padidėjo. 3 proc. 2023 m. „Eurobarometro“ apklausos dėl europiečių požiūrio į tabaką ir susijusius gaminius respondentų nurodė, kad šiuo metu rūko elektronines cigaretes, 2020 m. jų buvo 2 proc. Pastaruosius kelerius metus ypač didelis susirūpinimas dėl naujų gaminių vartojimo kyla dėl to, kad jie yra patrauklūs vaikams ir jaunimui; iš tiesų, 54 proc. šiuo metu rūkančių ar praeityje rūkusių asmenų pradėjo nuolat rūkyti nesulaukę 19 metų; 14 proc. pradėjo rūkyti būdami jaunesni nei 15 metų[2].

Remiantis mokslinių tyrimų duomenimis, vartojant naujus gaminius į aplinką patenkančių antrinių išrūkų poveikis gali būti kenksmingas sveikatai. Savo nuomonėje dėl elektroninių cigarečių Europos Komisijos patariamasis komitetas, vadinamasis Pavojų sveikatai ir aplinkai ir atsirandančių pavojų mokslinis komitetas (SCHEER), priėjo prie išvados, kad esama labai mažai arba palyginti nedaug įrodymų, kad antrinė aerozolių iš elektroninių cigarečių ekspozicija kelia kvėpavimo sistemos ir širdies bei kraujagyslių sistemos pažeidimo bei kancerogeninio poveikio pavojų[3]. Vykdant ES finansuojamą projektą „TackSHS“ paaiškėjo, kad antriniai dūmai vis dar kelia didelių problemų, buvo kiekybiškai įvertinta rizika sveikatai ir kai kurių valstybių narių sąnaudos ir pasiūlyta intervencinių priemonių, kurių tikslas – riboti antrinių dūmų ekspoziciją siekiant mažinti dėl vaikų ir suaugusiųjų ligų kylančią ligų naštą[4]. Neseniai Pasaulio sveikatos organizacija[5,6,7,8], nurodė, kad, be kitų su naujų gaminiais susijusių problemų, antrinių aerozolių ekspozicija daro neigiamą poveikį sveikatai. Pavyzdžiui, turima įrodymų, kad vartojant kaitinamojo tabako gaminius į aplinką patenkančių antrinių išrūkų ekspozicija gali sukelti reikšmingų sutrikimų šalia esančių žmonių kvėpavimo sistemoje ir širdies bei kraujagyslių sistemoje[9,10,11,12,13,14]. Be to, dėl elektroninių cigarečių, kuriose yra arba nėra nikotino, antrinių aerozolių ekspozicijos į šalia esančių žmonių organizmą gali patekti kiekybiškai įvertinamas kietųjų

---

2 Specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 539 2023. Attitudes of Europeans towards tobacco and related products. ISBN: 978-92-68-07599-9.

3 Pavojų sveikatai ir aplinkai ir atsirandančių pavojų mokslinis komitetas (SCHEER). Nuomonė dėl elektroninių cigarečių. 2021 m. balandžio 16 d.

4 https://www.tackshs.eu/wp-content/uploads/2019/10/TackSHS-leaflet_20191023.pdf

5 Pasaulio sveikatos organizacija. Report on the global tobacco epidemic 2021: addressing new and emerging products. 2021. ISBN: 978 92 4 003209 5, p. 30–38.

6 Pasaulio sveikatos organizacija. Report on the global tobacco epidemic 2023: protect people from tobacco smoke. 2023. ISBN: 978-92-4-007716-4, p. 31 ir 32.

7 Pasaulio sveikatos organizacija. Technical note on the call to action on electronic cigarettes. 2023. p. 3 ir 4. https://www.who.int/publications/m/item/technical-note-on-call-to-action-on-electronic-cigarettes

8 Pasaulio sveikatos organizacija. Electronic cigarettes call to action. 2023. https://www.who.int/publications/m/item/electronic-cigarettes---call-to-action

9 Pasaulio sveikatos organizacija. Heated tobacco products: summary of research and evidence of health impacts. 2023. p. 12 ir 13. https://www.who.int/publications/i/item/9789240042490

10 Pasaulio sveikatos organizacija. WHO study group on tobacco product regulation: Report on the scientific basis of tobacco product regulation: eighth report of a WHO study group. 2021. https://www.who.int/publications/i/item/9789240022720

11 Yoshioka T, Shinozaki T, Hori A, Okawa S, Nakashima K, Tabuchi T. Association between exposure to secondhand aerosol from heated tobacco products and respiratory symptoms among current non-smokers in Japan: a cross-sectional study. BMJ Open. 2023;13:e065322. doi: 10.1136/ bmjopen-2022-065322

12 Imura Y, Tabuchi T. Exposure to secondhand heated-tobacco-product aerosol may cause similar incidence of asthma attack and chest pain to secondhand cigarette exposure: the JASTIS 2019 study. Int J Environ Res Public Health. 2021;18(4):1766. doi: 10.3390/ijerph18041766

13 Uguna CN, Snape CE. Should IQOS emissions be considered as smoke and harmful to health? A review of the chemical evidence. ACS Omega. 2022;7(26):22111–24. doi: 10.1021/ acsomega.2c01527.

14 Auer R, Concha-Lozano N, JacotSadowski I, Cornuz J, Berthet A. Heat-not-burn tobacco cigarettes: smoke by any other name. JAMA Intern Med. 2017;177(7):1050–2. doi: 10.1001/ jamainternmed.2017.1419.

dalelių ir pagrindinių nuodingųjų medžiagų bei teršalų kiekis [15,16,17,18,19,20,21]. Pavyzdžiui, Pasaulio sveikatos organizacija nutarė, kad nikotino turinčios elektroninės cigaretės sukelia didelę priklausomybę ir kenkia sveikatai[6,7] Be to, ji nurodo, kad jokia šalutinių dūmų ekspozicija nėra saugi ar priimtina, todėl reikėtų laikytis atsargaus požiūrio.[4] Siekiant užtikrinti aukštesnio lygio apsaugą nuo antrinių dūmų ir aerozolių, teisės aktai, kuriais siekiama užtikrinti aplinką be dūmų, turėtų būti išsamūs ir savo nuostatomis aprėpti naujus gaminius[5]. Kelios valstybės narės jau ėmėsi apsaugos priemonių, įskaitant draudimą rūkyti patalpose ir lauke arba draudimą viešosiose vietose naudoti naujus gaminius[22].

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, ir kadangi bus siekiama nuolat tobulinti dabartinę įrodymų bazę, Tarybos rekomendacijos peržiūra siekiant, kad į ją būtų įtraukti nauji gaminiai, yra pagrįsta ir tinkama siekiant spręsti su antrinių dūmų ir aerozolių ekspozicija susijusius klausimus ir taip užtikrinti aukšto lygio visuomenės sveikatos apsaugą. Šis požiūris taip pat suderintas su Komisijos komunikatu dėl atsargumo principo[23].

Siūlomas šios rekomendacijos taikymo srities išplėtimas yra vienas iš svarbių žingsnių siekiant denormalizuoti rūkymą ir naujų gaminių vartojimą, kuriuo galėtų būti imituojamas rūkymo veiksmas, o tai yra svarbus žingsnis siekiant iki 2040 m. Sąjungoje užauginti kartą be tabako. Taikymo srities išplėtimas itin svarbus, atsižvelgiant į tai, kad naujų gaminių, visų pirma tų, kurių sudėtyje yra nikotino, vartojimas, ypač kai juos vartoja jaunimas, gali tapti atspirties tašku, kuris gali paskatinti vėliau pradėti vartoti tradicinius degiuosius tabako gaminius. Tai gali lemti dvejopą vartojimą, kai vienu metu vartojami tiek tradiciniai tabako gaminiai, tiek nauji gaminiai, ir dažnai pereinama nuo vienų gaminių vartojimo prie kitų, atsižvelgiant į tai, kur galioja draudimas rūkyti[24,25,26,27,28].

---

15 Fernández E, Ballbè M, Sureda X, Fu M, Saltó E, Martínez-Sánchez JM. Particulate matter from electronic cigarettes and conventional cigarettes: a systematic review and observational study. Curr Environ Health Rep. 2015;2(4):423–9. doi: 10.1007/s40572- 015-0072-x.

16 Li L, Lin Y, Xia T, Zhu Y. Effects of electronic cigarettes on indoor air quality and health. Annu Rev Public Health. 2020;41(1):363–80. doi: 10.1146/ annurev-publhealth-040119-094043.

17 Hess I, Lachireddy K, Capon A. A systematic review of the health risks from passive exposure to electronic cigarette vapour. Public Health Research & Practice. 2016;26(2).

18 Borgini A, Veronese C, De Marco C, Boffi R, Tittarelli A, Bertoldi M et al. Particulate matter in aerosols produced by two last generation electronic cigarettes: a comparison in a real-world environment. Pulmonology. 2021.

19 Exposure to aerosols from smoking-proxy electronic inhaling systems: a systematic review. Barcelona: Tobacco Control Unit, Institut Català d'Oncologia; 2016.

20 Lerner CA, Sundar IK, Yao H, Gerloff J, Ossip DJ, McIntosh S et al. Vapors produced by electronic cigarettes and e-juices with flavorings induce toxicity, oxidative stress, and inflammatory response in lung epithelial cells and in mouse lung. PLoS One. 2015;10(2):e0116732

21 Glantz, S.A., Nguyen, N., & Oliveira da Silva, A.L. (2024). Population-Based Disease Odds for E-Cigarettes and Dual Use versus Cigarettes. NEJM Evidence, 3(3). DOI: 10.1056/EVIDoa2300229.

22 Apsaugos priemonių jau ėmėsi keletas valstybių narių, kaip antai Ispanija, Latvija ir Švedija (Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, pridedamas prie Tarybos rekomendacijos dėl aplinkos be dūmų ir aerozolių, kuria pakeičiama Tarybos rekomendacija 2009/C 296/02).

23 Komisijos komunikatas dėl atsargumo principo (COM(2000) 0001 *final*).

24 Specialioji „Eurobarometro" apklausa Nr. 506. 2021. Attitudes of Europeans towards tobacco and electronic cigarettes. ISBN: 978-92-76-27171-0, p. 10.

25 Pasaulio sveikatos organizacija. Report on the global tobacco epidemic 2021: addressing new and emerging products. 2021. ISBN: 978 92 4 003209 5, p. 36.

26 Kalkhoran S, Glantz SA. E-cigarettes and smoking cessation in real-world and clinical settings: a systematic review and meta-analysis. Lancet Respiratory Medicine. 2016;4(2):116–28.

27 Felicione NJ, Ozga-Hess JE, Ferguson SG, Dino G, Kuhn S, Haliwa I et al. Cigarette smokers' concurrent use of smokeless tobacco: dual use patterns and nicotine exposure. Tobacco Control. 2021;30(1):24–29.

Kalbant apie viešąsias erdves lauke, kurios nėra aiškiai įtrauktos į dabartinę rekomendaciją, pažymėtina, kad šiuo metu antrinių dūmų ir aerozolių ekspozicijos lygis tokiose vietose, kaip svetingumo paslaugų įstaigų viešosios erdvės lauke, taip pat vaikams ir paaugliams skirtos viešosios erdvės lauke, yra aukštas. Iš tiesų 74 proc. „Eurobarometro“ apklausos respondentų teigė, kad per pastaruosius 6 mėnesius susidūrė su lauko terasose rūkančiais žmonėmis, o 71 proc. respondentų nurodė, kad tose pačiose vietose buvo elektronines cigaretes rūkančių ir kaitinamojo tabako gaminius vartojančių žmonių. 42 proc. respondentų teigė, kad žmonės rūkė vaikams ir paaugliams skirtose viešosiose vietose lauke, o 49 proc. respondentų nurodė, kad tose pačiose vietose buvo elektronines cigaretes rūkančių ir kaitinamojo tabako gaminius vartojančių žmonių[2]; Šiuo pasiūlymu išplėsti dabartinės Tarybos rekomendacijos taikymo sritį, kad į ją būtų įtrauktos konkrečios viešosios erdvės lauke, siekiama geriau apsaugoti žmones, visų pirma vaikus ir jaunimą, nuo antrinių dūmų ir aerozolių ekspozicijos.

Komisijos paramos veiksmai

Siūlomoje Tarybos rekomendacijoje valstybėms narėms pateikiamos rekomendacijos, kaip veiksmingiau sumažinti riziką, kylančią dėl antrinių dūmų bei aerozolių ekspozicijos tam tikrose viešosiose erdvėse lauke. Komisija numato įgyvendinti keletą priemonių, kad padėtų šalims įgyvendinti šias rekomendacijas.

Pirma, Komisija numato skatinti ir (arba) stiprinti valstybių narių bendradarbiavimą keičiantis geriausia praktika, susijusia su visapusiškos aplinkos be dūmų ir aerozolių kūrimu grindžiamos politikos, programų ir strategijų stiprinimu ir (arba) plėtojimu, taip pat padėti planuoti ir išbandyti plataus užmojo ir veiksmingus metodus, kuriais siekiama kurti aplinką be dūmų ir aerozolių. Antra, Komisija numato teikti paramą, naudodamasi esamomis ES programomis, diskusijų forumais ir bendradarbiavimo priemonėmis, kad būtų įgyvendinta ši rekomendacija ir užtikrintas tabako ir nikotino kontrolės priemonių vykdymo užtikrinimas.

Komisija taip pat ketina remti tabako ir nikotino kontrolę bei priklausomybės prevenciją, toliau skatindama mokslinius tyrimus. Numatoma, kad ši mokslinių tyrimų veikla apims naujus gaminius, kuriuos vartojant į aplinką patenka dūmų ar aerozolių, įskaitant kaitinamojo tabako gaminius, elektronines cigaretes, kuriose yra arba nėra nikotino, ir tabako pakaitalus, kuriuos vartojant į aplinką patenka dūmų ar aerozolių[29], ir visus kitus gaminius, kuriuos vartojant į aplinką patenka dūmų ir aerozolių, taip pat nikotiną išskiriančius gaminius ir gaminius, kurių poveikis panašus į nikotiną išskiriančių gaminių vartojimo poveikį. Komisija taip pat numato stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą, be kita ko, mokslinių tyrimų srityje, šioje rekomendacijoje aptariamais klausimais.

Galiausiai, Komisija numato parengti prevencijos priemonių rinkinį, skirtą padėti geriau apsaugoti vaikų ir jaunimo sveikatą pažeidžiamiausiais ir lemiamą įtaką turinčiais jų gyvenimo metais, įskaitant priemones, kuriomis sutelkiamas dėmesys į rūkymo ir priklausomybės nuo nikotino prevenciją, taip pat skirtą sąsajai tarp psichikos ir fizinės sveikatos bei pagrindinių sveikatą lemiančių veiksnių.

---

[28] Wang JB, Olgin JE, Nah G, Vittinghoff E, Cataldo JK, Pletcher MJ et al. Cigarette and e-cigarette dual use and risk of cardiopulmonary symptoms in the Health eHeart Study. PLoS One. 2018;13(7):e0198681.

[29] Šioje Tarybos rekomendacijoje tabako pakaitalai yra ne tabako gaminiai, kuriuos vartojant į aplinką patenka dūmų arba aerozolių ir kurie gali būti vartojami kartu su tabako gaminiais arba atkartoti tabako gaminių vartojimą.

Komisija ketina įgyvendinti visus paramos veiksmus glaudžiai bendradarbiaudama su ES valstybėmis narėmis.

- **Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis**

Šiuo pasiūlymu papildoma 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/40/ES dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, reglamentuojančių tabako ir susijusių gaminių gamybą, pateikimą ir pardavimą, suderinimo ir kuria panaikinama Direktyva 2001/37/EB[30]. Šioje direktyvoje nustatytos taisyklės dėl tabako ir susijusių gaminių ES rinkoje. Tai yra, be kita ko, kaitinamojo tabako gaminių ir elektroninių cigarečių reglamentavimo sistema. Šia direktyva siekiama pagerinti tabako ir susijusių gaminių vidaus rinkos veikimą, kartu užtikrinant aukštą Sąjungos gyventojų sveikatos apsaugos lygį.

Šis pasiūlymas taip pat padės siekti su tabaku susijusių Europos kovos su vėžiu plano tikslų, visų pirma tikslo išugdyti kartą be tabako. Papildydama planą, ES kovos su vėžiu misija[31] remia šį tikslą kaupdama naujus įrodymus apie prevenciją bei elgsenos pokyčius ir skatindama mokslinius tyrimus tabako klausimais pagal programas „Horizontas 2020“ ir „Europos horizontas“[32].

Šiuo pasiūlymu papildoma ES kovos su neužkrečiamosiomis ligomis iniciatyva „Sveikesni kartu“, kurios tikslas – pašalinti rizikos veiksnius, kurie paprastai turi įtakos sergamumui vėžiu ir kitoms neužkrečiamosioms ligomis, įskaitant tabako vartojimą. Šiame pasiūlyme, be kita ko, aptariami sveikatą lemiantys veiksniai. Pagal įvairias programos „ES – sveikatos labui“ priemones jame numatomas Sąjungos finansavimas su sveikatą lemiančiais veiksniais susijusioms priemonėms, kuriomis siekiama pašalinti su įvairiomis neužkrečiamosiomis ligomis susijusius rizikos veiksnius ir plėtoti intervencines priemones, susijusias su svarbiausiais kompleksiniais klausimais, pvz., tabako kontrole.

Šiuo pasiūlymu papildomos pasaulinės tabako kontrolės priemonės, nustatytos PSO Tabako kontrolės pagrindų konvencija (TKPK), tarptautine sutartimi, kurios šalys yra Europos Sąjunga ir valstybės narės, tačiau jis yra platesnės taikymo srities, o jo pagrindinis uždavinys yra tarptautinio bendradarbiavimo skatinimas siekiant surengti veiksmingą, tinkamą ir visapusišką tarptautinį atsaką į pasaulinės tabako epidemijos plitimą. Konkrečiau, šia peržiūra papildomas TKPK 8 straipsnis, kuriame aptariama apsauga nuo tabako dūmų ekspozicijos.

- **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Ši iniciatyva dera su Nulinės taršos veiksmų planu[33], kuriame pagal Europos žaliąjį kursą nustatytas tikslas iki 2050 m. sumažinti oro, vandens ir dirvožemio taršą iki tokio lygio, kad ji nebebūtų kenksminga žmonių sveikatai ir natūralioms ekosistemoms ir ja nebebūtų viršijami mūsų planetos pajėgumai kovoti su ja, taip sukuriant aplinką be toksinių medžiagų. Tarybos rekomendacijos dėl aplinkos be dūmų peržiūra gali turėti teigiamą poveikį aplinkai, nes sumažės dūmų ir aerozolių, kurie susidaro vartojant naujus gaminius, kiekis, ir sumažės atliekų ir šiukšlių, kurios susidaro dėl išmetamų nuorūkų, plastikinių

30 OL L 127, 2014 4 29, p. 1.

31 https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/eu-mission-cancer_en?prefLang=lt&etrans=lt

32 Pagal programas „Horizontas 2020“ ir „Europos horizontas“ finansuoti 55 mokslinių tyrimų tabako klausimais projektai, kurių bendras biudžetas yra apie 110 mln. EUR.

33 „Kuriame sveiką planetą visiems. ES veiksmų planas „Siekiant nulinės oro, vandens ir dirvožemio taršos“ (COM(2021) 400 *final*).

filtrų ir prietaisų, visų pirma vienkartinių prietaisų, kurie naudojami kartu su naujų gaminiais. Be to, tradicinių tabako gaminių ir naujų gaminių vartojimas gali kelti pavojų aplinkos gaisrinei saugai.

Šis pasiūlymas taip pat dera su ES vaiko teisių strategija[34], kurioje pabrėžiama, kad ES ir valstybės narės turi gerbti, ginti, skatinti ir įgyvendinti vaiko teises. Vienoje iš strategijos teminių sričių nurodoma, kad visi ES vaikai turi teisę į geras gyvenimo sąlygas, švietimą ir sveikatą. Tarybos rekomendacijos dėl aplinkos be dūmų peržiūra visų pirma siekiama apsaugoti vaikus ir jaunimą nuo antrinių dūmų ir aerozolių ekspozicijos.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

- **Teisinis pagrindas**

Šis pasiūlymas grindžiamas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 168 straipsnio 6 dalimi, pagal kurią Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali 168 straipsnyje nurodytais tikslais teikti rekomendacijas dėl visuomenės sveikatos apsaugos. Pagrindinis šio pasiūlymo tikslas – geriau apsaugoti Sąjungos gyventojus, visų pirma vaikus ir jaunimą, nuo antrinių dūmų ir aerozolių ekspozicijos. Todėl šis Tarybos rekomendacijos pasiūlymas gali būti priimtas remiantis SESV 168 straipsnio 6 dalimi.

- **Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)**

Šis pasiūlymas padės padidinti žmonių sveikatos apsaugos nuo antrinių dūmų ir aerozolių ekspozicijos lygius tarp valstybių narių ir jų viduje. Sąjungos veiksmais, kuriais būtų papildoma valstybių narių politika, būtų sukurta akivaizdi nacionalinių veiksmų pridėtinė vertė, nes valstybėms narėms, kurios dar neįgyvendino visapusiškų teisės aktų, kuriais siekiama sukurti aplinką be dūmų, pateikiamos rekomendacijos, kaip tai padaryti. Siūloma Tarybos rekomendacija pripažįstama valstybių narių atsakomybė už jų sveikatos politikos apibrėžimą.

- **Proporcingumo principas**

Šiame Tarybos rekomendacijos pasiūlyme pagal SESV 168 straipsnio 6 dalį atsižvelgiama į tai, kad ES veiksmais, kurie, kaip nustatyta SESV 168 straipsnio 1 dalyje, papildys valstybių narių politiką, turi būti siekiama gerinti visuomenės sveikatą. Šio pasiūlymo tikslas – geriau apsaugoti Sąjungos gyventojus nuo antrinių dūmų ir aerozolių, daugiausia dėmesio skiriant naujų gaminių ir tam tikrų viešųjų erdvių lauke įtraukimui į šio teisės akto taikymo sritį. Ši siūloma Tarybos rekomendacijos peržiūra[1] yra tinkama numatytam tikslui pasiekti ir ja neviršijama to, kas būtina ir proporcinga, nes jį įgyvendinus padidėtų teigiamas poveikis sveikatai. Be to, nauda visuomenės sveikatai ir lėšos, kurias pavyktų sutaupyti sveikatos priežiūros sistemoms, bei mažesnės aplinkos apsaugos sąnaudos, yra svarbesnės už ekonominį poveikį.

- **Priemonės pasirinkimas**

Šios peržiūros politikos priemonė – Tarybos rekomendacijos pasiūlymas – nesikeičia ir visiškai atitinka visuomenės sveikatos srityje taikomus subsidiarumo ir proporcingumo principus. Tai neprivaloma priemonė, suteikianti galimybę valstybėms narėms pritaikyti savo požiūrį, atsižvelgiant į savo nacionalinius poreikius.

---

[34] ES vaiko teisių strategija (COM(2021) 142 *final*).

3. *EX POST* VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

- **Galiojančių teisės aktų *ex post* vertinimas / tinkamumo patikrinimas**

  Netaikoma

- **Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis**

  Su šia iniciatyva susijusios nuomonės ir grįžtamoji informacija buvo renkamos paskelbus kvietimą teikti informaciją[35] ir vykdant įvairią tikslinę konsultacijų veiklą (tikslines apklausas, tikslinius pokalbius ir konsultacijas tikslinėse grupėse). Konsultuotasi su šiomis suinteresuotųjų šalių grupėmis: 1) valstybių narių kompetentingų institucijų atstovais; 2) pilietinės visuomenės organizacijomis; 3) tabako ir susijusių gaminių pramonės atstovais; 4) HORECA sektoriaus atstovais; 5) kitomis atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis, pvz., švietimo ir sporto asociacijų atstovais. Nuomonės apie šią peržiūrą taip pat buvo renkamos 2023 m. gegužės 3 d. įvykusiame Tabako politikos ekspertų grupės posėdyje. Galiausiai, su siūloma rekomendacijos peržiūra susijusią grįžtamąją informaciją pateikė Bendrųjų veiksmų tabako kontrolės srityje (JATC-2) grupė.

  Išreikšti savo nuomonę ir pateikti grįžtamąją informaciją pagal kvietimą teikti informaciją buvo galima nuo 2022 m. birželio 22 d. iki liepos 20 d., ir per tą laikotarpį buvo pateikti 207 atsakymai[36]. Dauguma nevyriausybinių organizacijų, akademinių / mokslinių tyrimų institucijų, taip pat nacionalinių kompetentingų institucijų atstovų iš esmės pritarė siūlomam 2009 m. rekomendacijos atnaujinimui. Be kita ko, buvo atkreiptas dėmesys į naujų gaminių (įskaitant gaminius be nikotino) įtraukimo į rekomendacijos taikymo sritį svarbą ir į teigiamą poveikį, kurį rekomendacijos atnaujinimas turėtų sprendžiant didėjančio naujų gaminių populiarumo, visų pirma tarp vaikų ir jaunimo, jų reklamos ir vartojimo problemą. Be to, buvo pabrėžta, kad svarbu užtikrinti, kad visose valstybėse narėse būtų suderinti teisės aktai, kuriais siekiama sukurti aplinką be dūmų ir aerozolių. Grįžtamąją informaciją pateikusios įmonės iš esmės prieštarauja bet kokiam šios rekomendacijos atnaujinimui.

  Tikslinių konsultacijų metu dauguma nacionalinių kompetentingų institucijų atstovų pabrėžė, kad siūlomi rekomendacijos pakeitimai padėtų apsaugoti visuomenę nuo antrinių dūmų ir aerozolių ekspozicijos. Jie atkreipė dėmesį į tai, kad šie pakeitimai turėtų teigiamą poveikį siekiant suderinti taisykles, kuriomis siekiama užtikrinti aplinką be dūmų, valstybėse narėse ir tarp jų ir kad šių pokyčių ekonominis poveikis ir administracinė našta būtų nedideli ir juos atsvertų šių pokyčių nauda sveikatai. Buvo atkreiptas dėmesys į galimus vykdymo užtikrinimo sunkumus ir atitikties iššūkius.

  Dauguma pilietinės visuomenės organizacijų, su kuriomis konsultuotasi, sutiko, kad siūlomas rekomendacijos taikymo srities išplėtimas, į ją įtraukiant naujus gaminius ir viešąsias erdves lauke, turėtų teigiamą poveikį siekiant sumažinti antrinių dūmų ir (arba) aerozolių ekspozicijos lygį ir kad tokiu būdu padėtų apsaugoti žmones, visų pirma vaikus, paauglius ir kitus pažeidžiamesnius asmenis, kaip antai lėtinėmis ligomis sergančius ar jau kitų sveikatos sutrikimų turinčius piliečius arba nėščias moteris. Jie taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad rekomendacijos peržiūra būtų prisidėta prie siekio denormalizuoti rūkymą ir naujų

---

35 Portalas „Išsakykite savo nuomonę“. „Aplinka be dūmų. Atnaujinta rekomendacija.“ Kvietimas teikti informaciją. 2022 m. birželio 22 d. – liepos 20 d.

36 Atsakymus pateikė ES piliečiai (101), įmonės, vartotojų ir prekybos organizacijos (47), nevyriausybinės organizacijos (28), akademinės / mokslinių tyrimų institucijos (6) ir valstybių narių valdžios institucijos (4).

gaminių vartojimą. Kai kurios organizacijos pabrėžė, kad svarbu užtikrinti peržiūrėtos rekomendacijos tinkamumą ateičiai, atsižvelgiant į galimus pokyčius ir tendencijas, susijusius su naujų tabako gaminiais. Kelios organizacijos taip pat atkreipė dėmesį į naudą aplinkai, kartu išreikšdamos didelį susirūpinimą dėl rūkymo ir naujų gaminių vartojimo, pvz., išmetamų nuorūkų, vienkartinių gariklių ir baterijų, neigiamo poveikio aplinkai. Galiausiai, dauguma pilietinės visuomenės organizacijų nurodė pramonės kišimąsi ir lobistinę veiklą, vykdymo užtikrinimą ir reikalavimų laikymąsi kaip su šia peržiūra susijusius sunkumus.

Tabako ir susijusių gaminių pramonės atstovai, su kuriais buvo konsultuojamasi, dauguma atvejų prieštaravo dabartinės rekomendacijos pakeitimams dėl naujų gaminių ir viešųjų erdvių lauke įtraukimo. Jie pabrėžė, kad, atsižvelgiant į taisykles, kuriomis siekiama užtikrinti aplinką be dūmų, naujiems gaminiams neturėtų būti taikomi tokie patys apribojimai, kaip tradiciniams degiesiems tabako gaminiams. Vis dėlto kai kurie tabako pramonės atstovai taip pat sutiko, kad šių taisyklių išplėtimas viešosioms erdvėms lauke, kuriose būna vaikų ir paauglių, gali padėti apsaugoti juos nuo antrinių dūmų ir aerozolių.

HORECA sektoriaus atstovų nuomonės skyrėsi. Kai kurie iš esmės pritarė siūlomiems pakeitimams, susijusiems su atitinkamų gaminių ir erdvių įtraukimu į taikymo sritį; jie pažymėjo, kad tai turėtų teigiamą poveikį sektoriaus darbuotojų sveikatai, nes padėtų apsaugoti juos nuo antrinių dūmų ir aerozolių ekspozicijos. Kiti išreiškė tam tikrų abejonių dėl siūlomos rekomendacijos peržiūros, visų pirma dėl svetingumo paslaugų įstaigų viešųjų erdvių lauke įtraukimo į taikymo sritį. Visų pirma, HORECA sektoriaus įmonių atstovai pabrėžė nerimaujantys dėl galimo klientų praradimo, nurodė nuogąstaujantys, kad įmonėms gali tekti skirti išteklių prisitaikymui prie naujų priemonių ir kad viešbučių sektoriaus klientai gali pereiti prie naudojimosi trumpalaikės nuomos sektoriaus paslaugomis, o tai lemtų nesąžiningą verslo konkurenciją. Nebuvo pateikta jokios kiekybinės informacijos ar faktinių skaičiavimų, kuriais būtų galima pagrįsti nurodytą neigiamą ekonominį poveikį. Priešingai, HORECA sektoriaus darbuotojų atstovai laikėsi nuomonės, kad šių pokyčių ekonominis poveikis būtų neutralus ir nereikšmingas.

Tabako pramonės atstovai užsiminė, kad, įgyvendinus šią iniciatyvą, sumažėtų tiek tradicinių tabako gaminių, tiek naujų gaminių, pvz., elektroninių cigarečių, paklausa, o tai taip pat neigiamai paveiktų užimtumą tabako ir naujų gaminių pramonėje.

Tabako politikos ekspertų grupė ir Bendrųjų veiksmų tabako kontrolės srityje (JATC-2) grupė pritarė naujų gaminių ir viešųjų erdvių lauke įtraukimui į rekomendacijos taikymo sritį.

Valstybių narių ir kitų suinteresuotųjų šalių nuomonės, pasiūlymai ir rekomendacijos buvo išanalizuoti ir į juos buvo atsižvelgta tiek, kiek tai buvo įmanoma ir atsižvelgiant į aktualius ir turimus mokslinius įrodymus. Išsami informacija apie visos konsultacijų veiklos rezultatus ir tai, kaip į juos buvo atsižvelgta, pateikiama pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente.

- **Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas**

Kaip minėta pirmiau, siekiant pagrįsti šią rekomendaciją, buvo surengtos kelios tikslinės konsultacijos su atitinkamomis suinteresuotųjų šalių grupėmis, siekiant sužinoti jų nuomones ir surinkti įrodymų.

- **Poveikio vertinimas**

Nuspręsta, kad poveikio vertinimas nebūtinas, nes siūloma iniciatyva yra neprivaloma rekomendacija valstybėms narėms ir ja paliekama galimybė taikyti skirtingus nacionalinius

metodus. Šios iniciatyvos tikslas – atnaujinti ankstesnę 2009 m. rekomendaciją, atsižvelgiant į nuo 2009 m. įvykusius technologinius pokyčius, susijusius su naujų gaminiais, taip pat užkirsti kelią tam, kad kiekvienu atveju viešosiose erdvėse nebūtų vis kitaip taikomos taisyklės, kuriomis siekiama užtikrinti aplinką be dūmų. 2021 m. atliktas aplinkos be dūmų ir tabako bei susijusių gaminių reklamos tyrimas[37] atskleidė, kad ši peržiūra turėtų turėti teigiamą poveikį sveikatai ir visuomenei ir kad neigiamas ekonominis poveikis, kurį gali patirti ekonominės veiklos vykdytojai, būtų nedidelis ir (arba) nereikšmingas. Atliekant tyrimą surinkti patvirtinamieji įrodymai ir padarytos išvados pateikiami pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente.

- **Reglamentavimo tinkamumas ir supaprastinimas**

  Netaikoma

- **Pagrindinės teisės**

  […]

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Netaikoma

5. KITI ELEMENTAI

- **Įgyvendinimo planai ir stebėsena, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka**

  Komisija ketina pateikti šios rekomendacijos įgyvendinimo pažangos ataskaitą, remdamasi valstybių narių pateikta informacija, per 5 metus nuo rekomendacijos priėmimo.

- **Aiškinamieji dokumentai (direktyvoms)**

  Netaikoma

- **Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas**

  Netaikoma

[37] Europos Komisijos Sveikatos ir maisto saugos generalinis direktoratas. Aplinkos be dūmų ir tabako bei susijusių gaminių reklamos tyrimas. 2021. ISBN: 978-92-76-42343-0.

2024/0230 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl aplinkos be dūmų ir aerozolių, kuria pakeičiama Tarybos rekomendacija 2009/C 296/02

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 168 straipsnio 6 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

(1) remiantis Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, antrinių tabako dūmų ekspozicija yra plačiai paplitusi mirtingumo, sergamumo ir negalios Europos Sąjungoje priežastis. Tokia ekspozicija siejama su tabako vartojimu, kuris tebėra pagrindinė vėžio, kurio galima išvengti, priežastis – 27 proc. visų vėžinių susirgimų siejama su tabako vartojimu;

(2) tabakas tebėra plačiai vartojamas tiek visame pasaulyje, tiek Sąjungoje. Apskaičiuota, kad 2023 m. rūkė 24 proc. Europos Sąjungos gyventojų[1];

(3) apskaičiuota, kad 2012 m. pasaulinės kasmetinės ekonomikos sąnaudos dėl rūkymo sudarė 1,4 trln. USD, o tai prilygsta 1,8 proc. pasaulio bendrojo vidaus produkto (BVP). Jau 2009 m. ES tabako rūkymo sąnaudos siekė 544 mlrd. EUR, o tai yra apie 4,6 proc. bendro ES 27 BVP[2].

(4) tikslinga prisidėti prie rūkančiųjų skaičiaus mažinimo Sąjungoje, atsižvelgiant į Europos kovos su vėžiu plano tikslą[3] išugdyti kartą be tabako, kurioje tabako gaminius vartotų tik 5 proc. Sąjungos gyventojų, o šiuo metu tabako gaminius vartojančiųjų yra 24 proc.;

(5) Pasaulio sveikatos organizacijos Tabako kontrolės pagrindų konvencija (TKPK) buvo parengta siekiant skatinti veiksmingą ir visapusišką tarptautinį atsaką į pasaulinės tabako epidemijos plitimą. Pagal TKPK 8 straipsnį reikalaujama, kad Konvencijos šalys užtikrintų veiksmingą apsaugą nuo antrinių tabako dūmų darbo vietose, viešajame transporte ir uždarose vietose. Pridedamomis gairėmis siekiama padėti Konvencijos šalims vykdyti savo įsipareigojimus pagal TKPK 8 straipsnį;

(6) 2002 m. rugsėjo mėn. Pasaulio sveikatos organizacijos Europos regioninio komiteto priimtoje Europos tabako kontrolės strategijoje PSO valstybėms narėms rekomenduojama užtikrinti piliečių teisę į aplinką be dūmų, *inter alia*, viešąsias vietas, darbo vietas ir viešąjį transportą paverčiant nerūkymo zonomis, draudžiant rūkyti atvirose visų nepilnamečių mokymo įstaigų vietose, visose sveikatos paslaugų teikimo

[1] Specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 539. 2023. Attitudes of Europeans towards tobacco and related products. ISBN: 978-92-68-07599-9.

[2] Health Promotion (who.int), Tobacco and Smoking | Knowledge for policy (europa.eu)

[3] Komisijos komunikatas „Europos kovos su vėžiu planas“, COM(2021) 44 *final*.

vietose bei viešuosiuose renginiuose, ir aplinkos tabako dūmus priskirti kancerogenams[4];

(7) vartojant naujus gaminius į aplinką patenkančių antrinių išrūkų poveikis gali būti kenksmingas sveikatai. Pasaulio sveikatos organizacija atkreipia dėmesį į tai, kad dėl antrinių išrūkų, kurios patenka į aplinką vartojant naujus gaminius, į žmonių organizmą gali patekti galimai kenksmingas kietųjų dalelių ir pagrindinių nuodingųjų medžiagų kiekis;

(8) neseniai Pasaulio sveikatos organizacija[5,6,7] nurodė, kad, be kitų su naujų gaminiais susijusių dalykų, antrinių aerozolių ekspozicija daro neigiamą poveikį sveikatai. Pavyzdžiui, neseniai gauta įrodymų, kad vartojant kaitinamojo tabako gaminius į aplinką patenkančių antrinių išrūkų ekspozicija gali sukelti reikšmingų sutrikimų šalia esančių žmonių kvėpavimo sistemoje ir širdies bei kraujagyslių sistemoje[8,9,10,11,12,13]. Be to, dėl elektroninių cigarečių, įskaitant tas, kuriose yra arba nėra nikotino, antrinių aerozolių ekspozicijos į šalia esančių žmonių organizmą gali patekti kiekybiškai įvertinamas kietųjų dalelių ir pagrindinių nuodingųjų medžiagų bei teršalų kiekis [14,15,16,17,18,19,20].

---

4 Pasaulio sveikatos organizacija. 2002. Europos tabako kontrolės strategija. https://iris.who.int/handle/10665/107455

5 Pasaulio sveikatos organizacija. Report on the global tobacco epidemic 2023: protect people from tobacco smoke. 2023. ISBN: 978-92-4-007716-4, p. 31 ir 32.

6 Pasaulio sveikatos organizacija. Technical note on the call to action on electronic cigarettes. 2023. p. 3 ir 4. https://www.who.int/publications/m/item/technical-note-on-call-to-action-on-electronic-cigarettes

7 Pasaulio sveikatos organizacija. Electronic cigarettes call to action. 2023. https://www.who.int/publications/m/item/electronic-cigarettes---call-to-action

8 Pasaulio sveikatos organizacija. Heated tobacco products: summary of research and evidence of health impacts. 2023. p. 12 ir 13. https://www.who.int/publications/i/item/9789240042490

9 Pasaulio sveikatos organizacija. WHO study group on tobacco product regulation: Report on the scientific basis of tobacco product regulation: eighth report of a WHO study group. 2021. https://www.who.int/publications/i/item/9789240022720

10 Yoshioka T, Shinozaki T, Hori A, Okawa S, Nakashima K, Tabuchi T. Association between exposure to secondhand aerosol from heated tobacco products and respiratory symptoms among current non-smokers in Japan: a cross-sectional study. BMJ Open. 2023;13:e065322. doi: 10.1136/ bmjopen-2022-065322

11 Imura Y, Tabuchi T. Exposure to secondhand heated-tobacco-product aerosol may cause similar incidence of asthma attack and chest pain to secondhand cigarette exposure: the JASTIS 2019 study. Int J Environ Res Public Health. 2021;18(4):1766. doi: 10.3390/ijerph18041766

12 Uguna CN, Snape CE. Should IQOS emissions be considered as smoke and harmful to health? A review of the chemical evidence. ACS Omega. 2022;7(26):22111–24. doi: 10.1021/ acsomega.2c01527.

13 Auer R, Concha-Lozano N, JacotSadowski I, Cornuz J, Berthet A. Heat-not-burn tobacco cigarettes: smoke by any other name. JAMA Intern Med. 2017;177(7):1050–2. doi: 10.1001/ jamainternmed.2017.1419.

14 Fernández E, Ballbè M, Sureda X, Fu M, Saltó E, Martínez-Sánchez JM. Particulate matter from electronic cigarettes and conventional cigarettes: a systematic review and observational study. Curr Environ Health Rep. 2015;2(4):423–9. doi: 10.1007/s40572- 015-0072-x.

15 Li L, Lin Y, Xia T, Zhu Y. Effects of electronic cigarettes on indoor air quality and health. Annu Rev Public Health. 2020;41(1):363–80. doi: 10.1146/ annurev-publhealth-040119-094043.

16 Hess I, Lachireddy K, Capon A. A systematic review of the health risks from passive exposure to electronic cigarette vapour. Public Health Research & Practice. 2016;26(2).

17 Borgini A, Veronese C, De Marco C, Boffi R, Tittarelli A, Bertoldi M et al. Particulate matter in aerosols produced by two last generation electronic cigarettes: a comparison in a real-world environment. Pulmonology. 2021.

18 Exposure to aerosols from smoking-proxy electronic inhaling systems: a systematic review. Barcelona: Tobacco Control Unit, Institut Català d'Oncologia; 2016.

(9) Pasaulio sveikatos organizacijos nuomone, jokia šalutinių dūmų ekspozicija nėra saugi ar priimtina[4], todėl reikėtų laikytis atsargaus požiūrio. Pasaulio sveikatos organizacija rekomenduoja taikyti tabako kontrolės priemones, įskaitant apsaugą nuo elektroninių cigarečių ekspozicijos[21, 4,5].

(10) savo 2021 m. nuomonėje dėl elektroninių cigarečių[22] Pavojų sveikatai ir aplinkai ir atsirandančių pavojų mokslinis komitetas (SCHEER) priėjo prie išvados, kad esama labai mažai arba palyginti nedaug įrodymų, kad antrinė aerozolių iš elektroninių cigarečių ekspozicija kelia kvėpavimo sistemos ir širdies bei kraujagyslių sistemos pažeidimo bei kancerogeninio poveikio pavojų;

(11) aplinka be dūmų ir aerozolių yra visuotinai pripažintas ir įrodytas būdas tinkamai apsaugoti žmonių sveikatą nuo antrinių tabako dūmų ir aerozolių poveikio;

(12) pastaruosius kelerius metus naujų gaminių, kaip antai elektroninių cigarečių ir kaitinamojo tabako gaminių, rinka sustiprėjo ir jų vartojimo apimtis padidėjo. Remiantis „Eurobarometro“ duomenimis, elektronines cigaretes rūko 3 proc., o kaitinamojo tabako gaminius vartoja 2 proc. Sąjungos gyventojų;

(13) ypač didelį susirūpinimą dėl naujų gaminių, tokių kaip elektroninės cigaretės ir kaitinamojo tabako gaminiai, rinkos pokyčių kelia tai, kad tokius gaminius vartoja ypač daug vaikų ir jaunimo ir tie gaminiai yra patrauklūs šioms gyventojų grupėms;

(14) antrinių tabako dūmų ir aerozolių ekspozicija galėtų būti ypač pavojinga vaikams ir paaugliams ir dėl jos gali padidėti tikimybė, kad ateityje jie pradės rūkyti[4,5,6];

(15) 2023 m. apskaičiuota, kad 54 proc. šiuo metu rūkančių ar praeityje rūkusių asmenų pradėjo nuolat rūkyti nesulaukę 19 metų; 14 proc. pradėjo rūkyti būdami jaunesni nei 15 metų, vaikystėje[1];

(16) naujų gaminių, kurių sudėtyje yra nikotino, vartojimas, ypač kai juos vartoja jaunimas, siejamas su priklausomybe ir gali tapti atspirties tašku, kuris gali paskatinti pradėti vartoti tradicinius degiuosius tabako gaminius vėlesniame gyvenimo etape[4];

(17) svarbu atsižvelgti ne tik į pastarojo meto rinkos ir technologijų pokyčius, susijusius su naujų gaminiais, bet ir geriau koordinuoti bei ateities iššūkiams pritaikyti nacionalines reguliavimo sistemas, kuriomis siekiama sukurti aplinką be dūmų ir aerozolių;

(18) šiuo metu antrinės dūmų ir aerozolių ekspozicijos lygis tokiose vietose, kaip svetingumo paslaugų įstaigų viešosios erdvės lauke ir vaikams bei paaugliams skirtos viešosios erdvės lauke, yra didelis. 2023 m. „Eurobarometro“ duomenimis, 74 proc. „Eurobarometro“ apklausos respondentų teigė, kad per pastaruosius 6 mėnesius susidūrė su lauko terasose rūkančiais žmonėmis, o 71 proc. respondentų nurodė, kad tose pačiose vietose buvo elektronines cigaretes rūkančių ir kaitinamojo tabako

---

19 Lerner CA, Sundar IK, Yao H, Gerloff J, Ossip DJ, McIntosh S et al. Vapors produced by electronic cigarettes and e-juices with flavorings induce toxicity, oxidative stress, and inflammatory response in lung epithelial cells and in mouse lung. PLoS One. 2015;10(2):e0116732

20 Glantz, S.A., Nguyen, N., & Oliveira da Silva, A.L. (2024). Population-Based Disease Odds for E-Cigarettes and Dual Use versus Cigarettes. NEJM Evidence, 3(3). DOI: 10.1056/EVIDoa2300229.

21 „Applying tobacco control measures to e-cigarettes, including the supply and demand reduction measures of the WHO FCTC“ (p. 3, https://cdn.who.int/media/docs/default-source/tobacco-hq/regulating-tobacco-products/ends-call-to-action.pdf?sfvrsn=ea4c4fdb_12&download=true, remiantis Tabako kontrolės pagrindų konvencija (p. 8, https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/42811/9241591013.pdf?sequence=1).

22 Pavojų sveikatai ir aplinkai ir atsirandančių pavojų mokslinis komitetas (SCHEER). Nuomonė dėl elektroninių cigarečių. 2021 m. balandžio 16 d.

gaminius vartojančių žmonių. 42 proc. respondentų teigė, kad žmonės rūkė vaikams ir paaugliams skirtose viešosiose vietose lauke, o 49 proc. respondentų nurodė, kad tose pačiose vietose buvo elektronines cigaretes rūkančių ir kaitinamojo tabako gaminius vartojančių žmonių[1];

(19) Kelios valstybės narės ėmėsi apsaugos priemonių, įskaitant draudimą rūkyti patalpose ir lauke arba draudimą viešosiose vietose naudoti naujus gaminius[23,24].

(20) todėl tikslinga išplėsti rekomendacijos taikymo sritį siekiant įtraukti konkrečias viešąsias erdves lauke ir taip geriau apsaugoti Sąjungos gyventojus, visų pirma vaikus, jaunimą ir kitus pažeidžiamus asmenis, kaip antai lėtinėmis ligomis sergančius ar jau kitų sveikatos sutrikimų turinčius piliečius arba nėščias moteris, nuo naujų gaminių, pvz., kaitinamojo tabako gaminių, elektroninių cigarečių, kuriose yra arba nėra nikotino, ir tabako pakaitalų, taip pat visų kitų gaminių, kuriuos vartojant į aplinką patenka dūmų ir (arba) aerozolių, antrinių dūmų ir aerozolių ekspozicijos;

(21) siekiant pagrįsti rekomendacijos peržiūrą, 2022 m. birželio–liepos mėn. buvo paskelbtas kvietimas teikti informaciją, o 2023 m. kovo–gegužės mėn., vykdant tikslines konsultacijas, buvo konsultuojamasi su valstybių narių kompetentingų institucijų, pilietinės visuomenės organizacijų, atitinkamų ekonominės veiklos vykdytojų ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų šalių atstovais;

(22) Komisija numato padėti valstybėms narėms veiksmingai įgyvendinti šią rekomendaciją, naudodamasi esamomis ES programomis ir bendradarbiavimo priemonėmis;

(23) visų pirma Komisija numato padėti stiprinti šios srities mokslinius tyrimus. Ši mokslinių tyrimų veikla turėtų apimti naujus gaminius, kaip antai elektronines cigaretes, kuriose yra arba nėra nikotino, ir kaitinamojo tabako gaminius, tabako pakaitalus, kuriuos vartojant į aplinką patenka dūmų ar aerozolių, ir visus kitus gaminius, kuriuos vartojant į aplinką patenka dūmų ir (arba) aerozolių, nikotiną išskiriančius gaminius ir gaminius, kurių poveikis panašus į nikotiną išskiriančių gaminių vartojimo poveikį. Taip pat numatoma stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą, be kita ko, mokslinių tyrimų srityje, šioje rekomendacijoje aptariamais klausimais;

(24) Komisija numato parengti prevencijos priemonių rinkinį, skirtą padėti geriau apsaugoti vaikų ir jaunimo sveikatą pažeidžiamiausiais ir lemiamą įtaką turinčiais jų gyvenimo metais, įskaitant priemones, kuriomis sutelkiamas dėmesys į rūkymo ir priklausomybės nuo nikotino prevenciją, taip pat skirtą sąsajai tarp psichikos ir fizinės sveikatos bei pagrindinių sveikatą lemiančių veiksnių;

(25) turėtų būti atsižvelgiama į priede pateiktas Antrojoje PSO Tabako kontrolės pagrindų konvencijos šalių konferencijoje priimtas apsaugos nuo tabako dūmų ekspozicijos gaires. Valstybės narės turėtų būti skatinamos išplėsti tose gairėse nustatytas priemones ir neapsiriboti jų taikymu;

(26) šios rekomendacijos taikymo sritis yra platesnė nei Rekomendacijos 2009/C 296/02, ir pastaroji yra ja pakeičiama siekiant geriau apsaugoti Sąjungos gyventojus nuo antrinių dūmų ir aerozolių, padėti siekti su tabaku susijusių Europos kovos su vėžiu plano tikslų, taip pat padėti sumažinti rūkančiųjų ir naujus gaminius vartojančių asmenų skaičių ir denormalizuoti rūkymą bei tų gaminių vartojimą,

---

[23] Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, pridedamas prie Tarybos rekomendacijos dėl aplinkos be dūmų ir aerozolių, kuria pakeičiama Tarybos rekomendacija 2009/C 296/02, [nuoroda]

[24] Aplinkos be dūmų ir tabako bei susijusių produktų reklamos tyrimas, 2021 m.

REKOMENDUOJA VALSTYBĖMS NARĖMS:

1. Užtikrinti veiksmingą apsaugą nuo tabako dūmų ekspozicijos uždarose darbo vietose, uždarose viešosiose vietose ir viešajame transporte, kaip nustatyta PSO Tabako kontrolės pagrindų konvencijos (PSO TKPK) 8 straipsnyje ir remiantis priede pateiktomis gairėmis dėl apsaugos nuo tabako dūmų ekspozicijos, kurios buvo priimtos Antrojoje TKPK šalių konferencijoje.

2. Užtikrinti veiksmingą apsaugą uždarose darbo vietose, uždarose viešosiose vietose ir viešajame transporte nuo į aplinką patenkančių antrinių išrūkų ekspozicijos, kurią lemia naujų gaminių, kuriuos vartojant į aplinką gali patekti dūmų arba aerozolių, pvz., kaitinamojo tabako gaminių, elektroninių cigarečių, kuriose yra arba nėra nikotino, ir tabako pakaitalų, taip pat visų kitų gaminių, kuriuos vartojant į aplinką patenka dūmų ir (arba) aerozolių, vartojimas.

3. Užtikrinti veiksmingą apsaugą nuo antrinių dūmų ir aerozolių ekspozicijos nustatytose poilsio zonose lauke, ypač tose vietose, kuriose dažnai gali būti vaikų. Prie tokių poilsio zonų lauke turėtų būti priskiriamos viešosios žaidimų aikštelės, pramogų parkai, baseinai, zoologijos sodai ir kitos panašios viešosios erdvės lauke.

4. Užtikrinti veiksmingą apsaugą nuo antrinių dūmų ir aerozolių visose atvirose ar pusiau atvirose viešosiose zonose lauke (pvz., iš dalies uždengtose, siena, užtvara ar kitaip atskirtose šalia arba arti įstaigos esančiose zonose, įskaitant stogus, balkonus, terasas ar vidaus kiemus), susijusiose su paslaugas teikiančiomis įstaigomis. Prie tokių atvirų ar pusiau atvirų viešųjų zonų lauke turėtų būti priskiriamos restoranų, barų, kavinių ir kitų panašių įstaigų viešosios erdvės lauke.

5. Užtikrinti veiksmingą apsaugą nuo antrinių dūmų ir aerozolių visose atvirose ar pusiau atvirose zonose, susijusiose su viešuoju transportu, įskaitant autobusų, tramvajų bei traukinių stoteles ir oro uostus.

6. Užtikrinti veiksmingą apsaugą nuo antrinių dūmų ir aerozolių visose su darbo vieta susijusiose viešosiose zonose lauke.

7. Užkrinti veiksmingą apsaugą nuo antrinių dūmų ir aerozolių visose įstaigų, susijusių su sveikatos priežiūra, viešosiose zonose lauke. Prie tokių įstaigų turėtų būti priskiriamos ligoninės, klinikos, sveikatingumo centrai, slaugos namai ir kitos panašios įstaigos.

8. Užtikrinti veiksmingą apsaugą nuo antrinių dūmų ir aerozolių visose įstaigų, kuriose teikiamos vaikų ir jaunimo švietimo ir mokymo paslaugos, viešosiose zonose lauke. Prie tokių zonų turėtų būti priskiriamos ikimokyklinio ugdymo įstaigos, pradinės ir vidurinės mokyklos, profesinio rengimo ir mokymo įstaigos, universitetai, jaunimo centrai ir kitos panašios įstaigos.

9. Apsvarstyti galimybę kitų viešųjų zonų, kuriose gali burtis visuomenės nariai, įskaitant vaikus ir nepilnamečius, atžvilgiu imtis papildomų veiksmų, kuriais būtų prisidedama prie tabako ir nikotino kontrolės bei priklausomybės prevencijos ir siekiama kurti visapusišką aplinką be dūmų ir aerozolių. Prie tokių erdvių, be kita ko, galėtų būti priskirtos zonos lauke, kuriose organizuojami renginiai, auditorijos ir viešuose renginiuose žiūrovams skirtos vietos, taip pat su viešaisiais pastatais susijusios erdvės, kuriose gali būti didelis lankytojų srautas (pvz., įėjimai į prekybos centrus, viešųjų pastatų kiemai).

10. Apsvarstyti galimybę kitų zonų, pvz., asmeninių automobilių, kuriuose yra vaikų, nepilnamečių ar pažeidžiamų asmenų, atžvilgiu imtis papildomų veiksmų, kuriais

būtų prisidedama prie tabako ir nikotino kontrolės bei priklausomybės prevencijos ir siekiama kurti visapusišką aplinką be dūmų ir aerozolių.

11. Parengti politikos priemones dėl aplinkos be dūmų ir aerozolių ir (arba) jas sustiprinti, konkrečiai:

    a) parengiant nacionalines strategijas ir programas, kad būtų užtikrinta veiksminga apsauga nuo antrinių dūmų ir aerozolių ekspozicijos;

    b) taikant ir (arba) plėtojant prevencijos, skatinimo mesti rūkyti ir informuotumo didinimo kampanijas, kaip antai švietimo, aktyvaus įtraukimo ir informavimo kampanijas, siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi priemonių, kuriomis siekiama kurti aplinką be dūmų ir aerozolių. Tokios kampanijos taip pat galėtų papildyti iniciatyvas, kuriomis siekiama mažinti priklausomybę. Tos priemonės gali būti grindžiamos prevencijos iniciatyvomis, įtrauktomis į Europos kovos su vėžiu planą, ir (arba) jomis gali būti papildomos tos iniciatyvos;

    c) užtikrinant, kad būtų sukurtos tinkamos struktūros ir mechanizmai, skatinantys laikytis reikalavimų, ir taikant ir (arba) plėtojant geriausią praktiką, galinčią tobulinti priemonių, kuriomis siekiama kurti aplinką be dūmų ir aerozolių, įgyvendinimą ir vykdymo užtikrinimą.

12. Bendradarbiauti keičiantis geriausia praktika kaip plėtoti naują politiką, programas ir strategijas, kuriomis siekiama kurti aplinką be dūmų ir aerozolių, arba stiprinti esamas, siekiant užtikrinti, kad jos būtų visapusiškos, ir rengiant bei išbandant plataus užmojo ir veiksmingus metodus, kuriais siekiama kurti aplinką be dūmų ir aerozolių.

13. Glaudžiai bendradarbiauti tarpusavyje ir su Komisija siekiant sukurti nuoseklią apibrėžčių, lyginamųjų standartų ir rodiklių sistemą, kad ši rekomendacija būtų veiksmingai įgyvendinta, ir atitinkamai stebėti, vertinti ir atnaujinti jos priemones.

14. Komisijai, būtent Visuomenės sveikatos ekspertų grupei ir Tabako politikos ekspertų grupei, teikti ataskaitas dėl priemonių, kurių imtasi, įgyvendinimo ir įgyvendinimo pažangos iš pradžių praėjus trejiems metams nuo šios rekomendacijos priėmimo, o vėliau – kas penkerius metus.

Rekomendacija 2009/C 296/02 pakeičiama šia rekomendacija.

Priimta Strasbūre

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė